

● Schilderen met uitzicht op de tuin. Anita Walsmit Sachs draait mee op internationaal niveau.

Foto RD, Henk Vischer

Bloemlezing voor prins Charles

Wie de tuinen van prins Charles wil bezoeken, moet geduld hebben. Voor een bezoek aan de privé-tuinen van Highgrove is er een wachtlijst van vijf jaar. De mooiste koninklijke planten zijn in ieder geval al eerder te zien in "The Highgrove Florilegium".

Dit florilegium (letterlijk bloemlezing) bestaat grotendeels uit tekeningen van bloemen en planten. Met reden is het boek alias kunstwerk spectaculair: het handgebonden boek is maar liefst 65 centimeter hoog en de kaft is van handgemarmerd papier voorzien. Met goudopdruk schittert de titel in het Latijn op de voorkant.

De zestig kunstenaars die tekeningen maakten voor het boek verdienen echter niets met hun prestigieuze opdracht. De oplage is minimaal: 175 exemplaren. Er zijn er al zo'n honderd verkocht. De opbrengst gaat naar de "Charity Foundation", een stichting van prins Charles die geld doneert aan goede doelen.

Het mooie bloemenboek staat in een lange traditie. Verschillende vorstenhuizen (waaronder het hof van Versailles) stelden in voorgaande eeuwen florilegia samen om plantencollecties vast te leggen. Tekeningen of schilderijen waren vaak belangrijker dan teksten. In het Teylers Museum komt vanaf januari 2010 een tentoonstelling met "Koninklijke florilegia", waarbij ook de originele aquarellen en de uitgave van prins Charles voor publiek te zien zijn.

Botanisch kunstenaar Anita Walsmit Sachs wil eerherstel van haar vak Het houdt niet op bij Sybilla Merian

Anita Walsmit Sachs schilderde twee planten uit de tuinen van het Engelse Highgrove House, de koninklijke residentie van Prins Charles. De tekeningen zijn onderdeel van een zwaarlijvig, vooral peperduur boek: "The Highgrove Florilegium".

Marieke Luiten-van Meijeren

In de serre met uitzicht op de rozentuin serveert Walsmit Sachs de thee in een blauw bloemetjesservies. Het correspondeert met tal van geblomde aquarellen aan de muur. Walsmit Sachs noemt zichzelf een botanisch kunstenaar; ze legt de wereld van de bloemen en planten minutieus vast. Als enige Nederlander mocht ze aan het Engelse boek "The Highgrove Florilegium" meewerken, een uitgave in opdracht van een stichting van Prins Charles. De prijs van het boek is omgerekend zo'n 13.000 euro.

Zo'n zestig vooraanstaande botanische kunstenaars over de hele wereld maakten hiervoor tekeningen van bloemen en planten. Walsmit Sachs: „Hoevel ik het spannend vond en een hele verantwoording om mee te doen, heb ik er maar een halve dag over nagedacht voor ik ja zei.”

De bijzonderste planten die in de tuinen van prins Charles groeien, zijn inmiddels in het tweedelige boek opgenomen. De Nederlandse kunstenaar koos voor een esdoorn en een dubbele witte sering.

„Het zijn planten die me het meest aanspreken. Je kunt betere kwaliteit leveren als het onderwerp je interesse heeft.”

Wat het verschil is tussen een gewone en een dubbele sering? Ze wijst naar een afbeelding: „De gewone sering heeft vier blaadjes, de dubbele heeft er acht. Die ziet er veel gecompliceerder uit.”

Walsmit Sachs is nog nooit in de tuinen van Highgrove geweest. De esdoorn vond ze bij kwekerij Esveld in Boskoop, dicht bij haar woonplaats Den Haag: „Ik kreeg zo veel takken mee naar huis als ik wilde, waarvan ik goede tekeningen en kleurnotities maakte. Met die gegevens ging ik daarna schilderen.”

Als hoofd van de tekenkamer van het Nationaal Herbarium Nederland werkt Walsmit Sachs dagelijks met planten. Vanuit Zuidoost-Azië krijgt ze van biologen gedroogde planten, die ze nauwgezet onderzoekt en natekent. De kunstenaar won twee prestigieuze prijzen in Engeland voor haar wetenschappelijke tekeningen.

Een binoculair, een soort microscoop, helpt haar nog preciezer de plantonderdelen te bestuderen: „Je moet heel nauwkeurig de constructie weten, omdat je dan beter kunt tekenen. Je kijkt naar de steel en hoe de bladeren eraan vastzitten. En hoe de beharing in elkaar steekt.”

Zelfs als door verdroging de bladeren van de plant afvallen, is dit voor haar geen probleem. „Je ziet toch waar de lit-

tekens zitten!” Biologen gebruiken de tekeningen voor hun wetenschappelijk onderzoek. Computers en foto toestellen kunnen volgens Walsmit Sachs een goede tekening niet vervangen. „Als ik een tekening maak, kan ik bijvoorbeeld de vruchtjes buigen, zodat je ze goed kunt zien. Terwijl ze misschien anders vertekend op de foto komen of ergens achter zitten.”

Wat is het nut van botanisch tekenen?

„Je zou kunnen zeggen dat botanische kunst de mensen bewust maakt van planten en de natuur om hen heen. Doordat je iets heel gedetailleerd laat zien, ook op een esthetische manier, wek je de belangstelling. Mensen kunnen misschien sneller de stap naar de natuur om hen heen maken.”

De tekeningen die ik maak voor het herbarium worden vooral gebruikt door biologen.”

Uw werk staat in dienst van de wetenschap. Vindt u het zelf ook kunst?

„Wat is dan wel kunst? Ik vind dat een heel lastige vraag. Ik noem dit botanische kunst omdat het in Engeland "botanical art" heet. Mijn aquarellen noem ik geen illustraties, omdat ik dat een onderwaardering vind; ik denk dat mijn werk een groter kunstzinnig aspect heeft. De tekeningen voor het herbarium zijn meer illustratief en educatief. De kunstzinnige

kant beperkt zich eigenlijk tot de compositie.”

Walsmit Sachs bladert door een map met tekeningen en wijst op een dikbehaarde –minuscuul getekende– plant: „De natuur is zo'n onuitputtelijke bron van inspiratie! De rijkdom aan vormen is elke keer weer spannend.”

Maria Sybilla Merian, Jan Swammerdam en Maurits en Louise verHuell schilderden, zoals zij zeiden, de wonderen van Gods schepping. In hoeverre staat u in deze traditie?

„Nou, ik moet wel zeggen dat ik door het bestuderen van de natuur heel verwonderd ben over de variëteit en de gecompliceerdheid van wat er is.”

Stilte.

„Heb je daar genoeg aan? Of wil je eigenlijk weten hoe ik over God denk?”

„Ja, dat is een beetje lastig. Dat is eigenlijk een aspect waar ik niet zo goed raad mee weet. Ik vind dat de mens met een wijde blik in de schepping moet staan. Je moet

niet kijken vanuit één punt. En als je dat nu verbindt aan natuur, dan is God een soort superenergie. Als kind zag ik God als een lieve man op een wolk. Nu zie ik Hem als een soort licht en energiebron waardoor dingen in gang gezet worden. Ook de schepping hoort daarbij.”

Veel van uw voorgangers schilderen wél vanuit die christelijke visie.

Ze veert overeind: „Het klinkt een beetje onaardig maar ze waren veel beschermder opgevoed. Ze zagen niet zo veel van wat wij nu zien, door televisie en internet. Je kunt natuurlijk een geborgenheid ervaren in een bepaalde filosofie. Ik kan me wel voorstellen dat mensen zich verwonderen over de schepping.”

„Dat heb ik zelf ook wel. Als je bijvoorbeeld ziet hoe prachtig blaadjes en meeldraden in een knop zijn opgevouwen, dat is gewoon fantastisch! Ik kan me heel goed voorstellen dat je daar een hogere hand in ziet. Wanneer ik in die tijd had geleefd, zou ik ook op die manier God ervaren. Want ik heb wel interesse en gevoel voor spiritualiteit. Je moet denk ik ook wel een beetje een contemplatief karakter hebben om je in zulke kleine plantonderdelen te verdiepen.”

Walsmit Sachs vergelijkt haar werk nooit met dat van haar voorgangers. Wel heeft ze haar voorkeuren. De Belgische rozenschilder Redouté (1759-1840) vindt ze de beste: „Het is altijd plezierig

om te kijken naar iemand die beter is. Om je daaraan op te trekken. Ik ben echt niet de beste!”

Ze richtte in 2006 de vereniging Botanische Kunstenaars Nederland op. „Ik vind zelf dat botanische kunst in Nederland erg ondergewaardeerd wordt. Er zijn maar drie wetenschappelijke tekenaars in loondienst. Mensen weten vaak niet eens dat dit vak bestaat. Ze denken allemaal dat het ophoudt bij Maria Sybilla Merian!”

In haar atelier laat ze meer eigen werk zien dat ze vroeger maakte: in plaats van bloemige aquarellen hangen er stillevens van olieverf. Ze wijst naar een geschilderd glas waarop het licht weerkaatst: „Als dit in een galerie hing, zouden sommige bezoekers zeggen: „Dat hing bij m'n grootmoeder ook.” Ze keken er niet eens naar. Dan denk ik: waar gaat dit over?”

Volgens Walsmit Sachs mag realistische kunst pas de laatste jaren weer bekeken worden. In de tijd dat ze op de kunstacademie zat, leerde ze groot en abstract schilderen: „Ik dacht echt dat het zo moest, maar feitelijk werd je geïndoctrineerd. In de wereld zijn veel vooroordelen waar we achteraan rennen, echt niet alleen bij godsdiens maar ook bij kunst.”

Welke bloem ze het allermooist vindt? „De tulpe. Als tulpen niet al te gemanipuleerd zijn, zien ze er zo eerlijk uit. Zo van: geen flauwekul, hier ben ik dan.”

INHOUD

PAGINA 13
Het Moreaurogel is buitengewoon kleurrijk.

PAGINA 13
Melissa Venema: Trompet is geen manneninstrument.

Eindredactie: A. F. van Toor

● „Als tulpen niet al te gemanipuleerd zijn, zien ze er zo eerlijk uit. Zo van: geen flauwekul, hier ben ik dan.”

Foto's J & M Zwarts Fotografie

● Voor het boek "The Highgrove Florilegium" schilderde Walsmit Sachs een esdoorn en een dubbele witte sering. Afgebeeld een aquarel van een paarse dubbele sering.

● Verfijnde gele bustulpjes. De kunstenaar is niet alleen geïnteresseerd in de zonzijde van bloemen. Ook de achterkant van de gele tulpjes bracht ze prominent in beeld.